

امام قاسم يي كقولف .

تاريخ انبياء

- عليهم السلام -

۱ نچى قسم

بو كتابده آتامز آدم عليه السلام دن پينغمبرمز محمد عليه السلام
نك مدينة منوره گه هجرت ايدوينه قدر ابتدائى مكتب لرده
بلوى تيوش بولغان معلومات آچق ايدوب بيان ايدلمشدر.

باسوب تاراتوچيسى :

طوكيودا مطبعة اسلاميه .

۱۹۳۱ نچى يل .

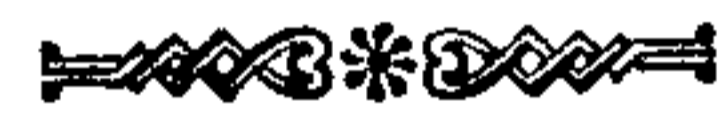

امام قاسم بیکتوفوف .

تاریخ انبیاء

آتابز آدم علیه السلام دن پیغمبریز محمد علیه
السلام گهجه .

۱ نچی قسم

باسوب تاراتوچیسی :

طوکیودا مطبعه اسلامیة .

۱۹۳۱ نچی یل .

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

(۱) آدم علیه السلام

الله تعالی بتون عالمنی یوقدن بار ایتوب ، بیر و کوکلرنی ، آی ، قویاش و یولدزلارنی یاراتقاج . برنجی آتاینز آدم علیه السلام نی توفراقدان یاراتدی . آکار عقل و جان بیردی . دنیادهغنی هر تورلی نرسه لرنی بلدردی . صوگره فرشته ارگه ، حضرت آدم گه ، سجده قیلورغه یوردی . همه فرشته ار سجده قیلدیلار ، باری ابلیس کبرله نوب ، آدم گه حسد ایتوب سجده قیلما دی . سجده قیلماوی اوچون الله تعالی نك رحمتندن سورولدی . صوگره الله تعالی اوزینك قدرتیله آدم علیه السلام نك قابرغاسندان برنجی آنامز حضرت حوانی یاراتدی . (حوا ترك دیمکدر) .

الله تعالی حضرت آدم ایله حوانی جنت کهه قوییدی . جنت نك هر نعمتندن آشاکز ، اجکز ، فقط شول آغاچدن غنه (۱) آشاما کز ، دیدی .

(۱) بو آماج اینجهر یا که یوزوم آغاچی ایدی . اهل کتاب ، بغدادی ایدی ، دهپده له پنه لر .

بر وقت شیطان جنت کهه کروپ حضرت آدم ایله حوانی آلدادی . بو آغاچدان آشاسه کز ، جنتده منگو قالورسز ، دیدی .

حضرت آدم ایله حوا آشادیلار . شوزنك اوچون الله تعالی آلازنی جنتدن چفاروب بیر گه توشردی . آدم علیه السلام هندستان دهغنی سرندیب اسملی آطاوغه توشدی . حوا ، مکه یانندهغنی جدّه تیره سینه توشدی . حضرت آدم قیلغان خطاسینه بیک قاینروب ، اوکنوب توبه قیلدی . الله تعالی توبه سن قبول ایتوب ، مکه طرفینه بارورغه یوردی .

آدم علیه السلام مکه گه باروب حضرت حوا ایله کورشدی آندان صوگ بر گه عمر ایتدیلر .

حضرت حوا یوکی بولوب هر قورصاقدن برسی ایر ، برسی قز ایکیشهر بالا توغدردی . اول وقتده باشقه نسللر بولماغانلقدن الله تعالی بر قورصاقدن توغان ایر بالاغه ایکنچی قورصاقدن توغان قزنی آورغه یوردی ، شول رهوشلی بیر یوزنده کشیلر اورچودی ، طورمش یوللاری اویره تلوب دنیاده ترکک باشلاندى .

قَابِل ، وَ هَابِل

آدم علیه السلام نك قابل ، هابل اسملی ایکی اوغلی بار ایدی ، قابل اوزی

ایله بر قورصاقدن توغان اقلیما اسملی قزنی آلماقچی بولدی . حضرت آدم شریعتجه بو قز قابلغه حرام بولغاناقدن ، اقلیمانی هابل گه بیرمه کچی بولغاچ ، قابل راضی بولمادی . آدم علیه السلام نه یتدی : « هر ایککیگز قربان چالکیز ، قاسیکیزنک قربانی قبول بولسه ، اقلیمانی شول آور ، دپ ، (اول وقتده قبول بولغان قربانی کوکدن اوت توشوب یاندرایدی) قربان چالدیلا . هابلنک قربانی قبول بولدی . قابل موندن کونلهب هابلنی تاش ایله بهروب اوتردی ، هم بیر گه کومدی . الله تعالی گه هم آناسینه زور گناهی بولدی . بیر یوزنده ایک اول کیشی اوتروچی قابل بولدی .

حضرت آدم اوزینک بالالارینه هم بالالارینک بالالارینه پیغمبر ایدی . الله تعالی آکا اون کاغدکتاب بیردی . اوزینک بالالارندن هم بالالارینک بالالارندن یوز میك قدر کیشینی کوروب ، میك یل عمر ایتوب وفات بولدی . حضرت آدمدن بر یل سوک حضرت حوا وفات بولوب جده شهرنده کوملدی .

(۲) حضرت شیث علیه السلام

آدم علیه السلامدن سوک اوغلی شیث علیه السلام پیغمبر بولدی . آدم علیه السلامنک بالالاری آراسنده شیث علیه السلام ، ایک عقلیسی و کورکه

خقلیسی ایدی . حضرت آدم آنسی بارچه بالالارندن آرتق سویه ایدی . اوزی وفات بولغانده حضرت شیثنی بارچه بالالارینه پادشاه ایتدی . و ییک کوب نرسه لر او گره تیدی . حضرت آدمدن سوک الله تعالی شیث علیه . السلامنی آدم بالالارینه پیغمبر ایتدی . هم ایلمی کاغد کتاب بیردی . حضرت شیث کعبهنی تاشدن بنا قیلدی . الله تعالی گه گناهی بولغان قابل بالالارینه قلیچ ایله صوغش آچدی آدم اوغلارندن ایک اول قلیچ کوتهروچی شیث علیه السلام بولدی . شیث علیه السلامنک بالالاری ییک کوب بولوب ، بارچه خلق آنک بالالارندن تارالیدی .

(۳) حضرت ادريس عليه السلام

شیث پیغمبردن سوک آدم علیه السلامنک بالالاری آراسنده بتلارغه تابمق کبی نچار اشلر کوبه یدی . الله تعالی آلارنی توغری بولغه اوندەمک اوچون ، ادريس علیه السلامنی پیغمبر ایتوب بیهردی . آکا اوتوز کاغد کتاب بیهردی . حضرت ادريس خلقنی علمانه ، پادشاهلارغه ، امیرلر گه ، عواملارغه بولدی . حضرت ادريس که قدر آدملر اوستلرینه حیوان تیر - سیگنه قابلاب یوریلر ایسکان ، ادريس علیه السلام کیوم تکوب کیهر گه او گره تیدی . هم بیر یوزنده ایک اول قلم ایله یازو یازدی . الله تعالی ادريس

عليه السلام غه كوكده بولغان علملرنى و سرلرنى بلدردى . صو گره اوزنده
كوكگه كوتهردى .

(4) نوح عليه السلام

حضرت نوح دن بورون ، آدم بالالارى آراسندا بوزوق اشلر كوبه يگن
ايدى . الله تعالى آلارنى حق يولغه كوندرمك اوچون نوح عليه السلام نى
يغمير ايتوب ييهردى ، حضرت نوح قومن توغرى يولغه كوندرمك اوچون
يك طرشدى . آلاغه كوب وعظ و نصيحتار قىلدى . اوزينك اوچ اوغلى ،
خاتونلارى ايله سيكسهن كشيگنه ايمانغه كىلدى . باشقه لارى ايمانغه
كىلمه ديار . هم حضرت نوح غه يك كوب جفا قىلدىلار . يك كوب يللار
ايمانغه چاقروبده انصافقه كىلمه گاج ، آلار دن اميد كىسدى ، هم « اى
خدایم ، مین قوممنی هر تورلی بوللار بلهن حق یولغه و ایمانغه اونده دم ،
لکن هیچ بر فائده ایتمه دی . سین بو ظالملرنی هلاک ایت ، دیب دعا
قىلدى . الله تعالى حضرت نوح غه كيمه ياصارغه يوردى . كيمه تمام بولغاچ ،
حضرت نوح ايمان كيتر گسان كشيلىرنى هم حيوانلاردن بر اير كىك ، بر
دشيني آلوب كيمه گه كردى . حضرت نوح نك ، يام اسملى اوغلى ، ايمان

كيتر مه گان ايدى ، اول كيمه گه كرمى كافرلر ايله قالدى . نوح عليه السلام
آنى كيمه گه كرور گه چاقرسده « مين تاو باشينه منوب قوتولورمن » ديب
باش تارتىدى . حضرت نوح « بو كون هیچ كم الله نك عذابدن تاوغه
منوب گنه قوتولا آلماس » ديب نصيحت قىلوب تورغانده ، طوفان چنوب
يامنى غرق ايتدى . الله تعالى نك قدرتيله بتون بير يوزن صو باصدى . نى قدر
يوك تاو لار نك ده اوستينه چقىدى . بير يوزنده قالغان حيوانلار هم كشيلىر
بارچهسى هلاك بولدى . آلتى آى قدر توفان بولوب تورغاچ سولار كىمى
باشلادى . حضرت نوح نك كيمهسى جودى اسملى تاوغه توقتادى . حضرت
نوح نك اوچ اوغلى باشقه كشيلىرنك همهسى وفات بولدىلار . دنياده غى
خلق حضرت نوح نك شول اوچ اوغلى تارالدى . شونك اوچون حضرت
نوح غه ، ايكنچى آدم ديولدى ، قارا كشيلىر (خبش و زنجيلار) حضرت
نوح نك حام اسملى اوغلى تارالدى . فرسلر ، عربلر ، روملار سام اسملى
اوغلى تارالدى ، تركلر ، تاتارلار مانقوللار يافت اسملى اوغلى تارالدى .
تارالدى .

(5) هود عليه السلام

يمن ديارنده عاد اسملى خلق بار ايدى . آلار ضعيفلر گه ظلم ايتدىلر ،

پتلاڤغە عبادت ايتوب الله تعالى گە گناھلى بولدىلار . آلارنى توغرى بولغە
 كوندرك اوچون الله تعالى هود عليه السلامنى پيغمبر ايتوب ييبردى . هود
 عليه السلام آلارنى حق دىنگە چاقردى ، كۆب مەجزلەر كورسەتدى ،
 ايمانغە كىلمەدىلەر . سوڭرە چىشمەلرنيڭ صولارى كىيدى ، اوچ يل يىك
 قاتنى آچلىق بولوب حيوانلارى اولوب بتدى . يىدى يل خاتونلارى بالا
 توعندرمادى . شولاي بولسەدە بو خلق عبوت آلامدىلار . الله تعالى دن
 قورقمادىلار . هم هود عليه السلام گە يىك آز كشى گنە اوشاندى . الله تعالى
 بو خلقغە آچولانوب ، يىك قاتنى يىل ايله ھلاك ايتدى . حضرت هود اوزىنە
 ايمان كىتورگان كشىلەر ايله مەكە گە كىتوب ، عمرن اللهغە عبادت ايله
 اوتكاردى .

(۶) صالح عليه السلام

صالح عليه السلام شام برلە حجاز آراسىدە بولغان حجرا اسملى اورىندە
 قوزوچى ئمود خلقىنە پيغمبر بولدى . ئمود خلقىدە عاد خلقى كىبى پتلاڤغە
 سجدە ايتوب توغرى بولدىن چىغانلار ايدى . حضرت صالح آلارنى كۆب
 پىلار وعظ و نصيحت ايتوب ايمانغە چاقرسەدە ، يىك آزى ايمان كىتوردىلەر .

آلار بر كۆن حضرت صالحنى اوياتلى ايتىك دىب ، « سين اگر حق پيغمبر
 بولسەڭ مەجزلە كورسەت » دىدىلەر . حضرت صالح عليه السلام « نىندى
 مەجزلە استەرسز » دىگەچ ، بر قاتنى تاشنى كورسەتوب ، « شول تاش اچىدىن
 بر توبە چىقسون ، توبە چىققاچدە بالا كىتورسەن دىدىلەر . صالح عليه السلام
 دعا قىلدى و الله تعالى نىڭ قىدرىنە تاشدىن توبە چىقىدى . هم چىغوى ايله بالا
 توعندردى . مۇنى كورگەچ يەنە بر آز كشى ايمان كىتوردى . حضرت صالح ،
 « بو الله تعالى نىڭ حرمتلى توبە سىدىر ، سز موڭا تىمەڭز ، رىنجىمەڭز
 اوز كۆرگە ھلاكلك كىلور » دىدى . اما دشمان كافرلر توبەنى بوغازلايدىلار .
 سوڭرە الله تعالى آلارنى كۆكەن يىك قاتنى و قورقنىچلى تاوش يىرەروب ھلاك
 ايتدى . صالح عليه السلام اوزىنە ايمان كىتورگان كشىلەر برلە مەكە گە باروب
 قالغان عمرن عبادت برلە شونىدە اوتكەردى .

II

(۷) ابراهيم عليه السلام

حضرت ابراهيم بابل يىرىندە دىناغە كىلدى . اول بابلدە تورا تورغان
 كىلدانلار يولدىلارغە سجدە قىلالار ايدى . ابراهيم عليه السلام يەش وقتىدە

اوق قومينك توتقان دىنلرى باطل و بوزوق ايكانن بله ايدى . ههم آلارنك
 يولدىلارغە عبادت ايتولرن ياراتمى ، بلكە بتون عالمى ياراتوچى بىر الوغ
 ذاتك بولوون ههم عبادتكده يالغز شول ذاتغەغنه تىوشلى ايكانن اويلى
 ايدى . اللہ تعالیٰ ابراهيم عليه السلام نىك ايمانى تمام يقين كسب ايتسون
 اوچون آكا كوكدە گى و ييرده گى عجيب نرسەلرن و ، مخلوقلارن
 كورسەتدى . كىچ بولوب قارانغولق قابلاغاچ ابراهيم عليه السلام نىك كوكدە -
 گى زور و يالتراولقى يولدىلارغە كوزى توشوب ، « رىم شولار بولورغە
 كىرەك » ديدى . بر آزدن بو يولدىلارنك باتقانن كوروب ، « يوق موندى
 بوغالا و بته تورغان نرسەلرنى مین سويميم ، آلا مینم رىم بولورغە ياراقلى
 توگىلدر » ديدى . ايكنچى ياقدن يالتراب چقغان « آى » نى كوردى دە
 « توقتا ، رىم اوشبو توگىمى » دىب ینە اويلانا باشلادى ، اوزاقلامى آى
 تاغن كوزدن بوغالوب باتدى . ابراهيم عليه السلام آندى باتوب بوغالا تورغان
 و بر تورلى حالده قرارلانوب تورا آلمانن نرسەلرنىك « معبود » بولورغە
 ياراماغانلقلارن بىلوب ، و اللہنى تانو يالغز آنك اوزىنىك بىلدرووى بلەن گنە
 ممكن ايكانلگن آكلاب : « اى خدايم ! اگر سين ميگا اوز رحمتك بلەن
 توفيق ، هدايت ييرمەسەك ، توغرى يولغە سالماسەك مین آداشقان و
 ساتاشقان بىدەلرك جملەسندەن بولاچاقمىن » دىب اللہغە دعأ و مناجات

قىلدى ، ابرته گىسن قزاروب چقغان ياقنى قوياشنى كوروب ، « منە بوسى
 رىم بولورغە كىرەك ، » دىب خاطرلەدى لىكن قوياشنىك دە كوزدن بوغالغانن
 كوردى . سوگرە قومى يازىنا باروب : « مین سزنىك اللہ تعالیٰ گە شريك
 قىلوب يورگان نرسەلر كزدن يىز گوچىمىن . ييرده گى و كوكدە گى نرسەلر
 هر قايسى يوقدن بار بولوب ، اوزلرن ياراتوچى بر ذاتغە محتاجلاردر .
 مین اوشبو كوكلرنى ، يىرلرنى و بولاردا بولغان ههم نرسەنى ياراتوچى
 يالغز اللہ تعالیٰ نى گنە تانىمىن ، و آكارغەغنه عبادت قىلامىن . باشقە نرسەلرنىك
 هىچ بىرسن آكا شريك ايتوچى توگىمىن ، ديدى . شوندىن سوگ قومى ،
 ابراهيم عليه السلام غە قارشى توشوب آنك بلەن دىن توغرىسندە و اللہنى
 توحيد (بىرلەو) حقندە نزاغلاشا باشلادىلار ، اللہ تعالیٰ آلارنى حق دىن گە
 كوندىرمك اوچون حضرت ابراهيم نى يىغمىر ايتوب يىبەرى . هم اوتوز كاغد
 كتاب ييردى . ابراهيم عليه السلام قومىن هم بابل نىك پادشاهسى بولغان
 نىمرودىنى حق دىنگە اوندىدى . لىكن آلا حضرت ابراهيم غە اوشانما -
 دىلار . بابل حاكمى نىمرودىك زور اوت ياتىروب حضرت ابراهيم نى اوتقە
 آندى . اللہ تعالیٰ يىغمىرن ساقلادى ، اوت اللہنىك قدرتى ايله بر ياخشى باقىچە
 بولدى . بو معجزەنى كورگەچ بعض كشىلر ايمان كىتىردىلر ، حضرت

ابراهيم اوزينىڭ جىماعتلىرى ايله مصرغە ، آندىن شامغە باردى . سوڭرە
الله تعالى نىڭ امرى بىرلە مەككە مەكرمە گە باروب اوغلى حضرت اسماعيل بىرلە
كعبە شريفنى بنا قىلدى .

سنت قىلىق ، مېيىق كېسىمەك ، استرە (بىرتوا) توتىق ، ساچ و سقال
تارامق ، مسواك ايله آغز يوق ، ترناق كېسىمەك ، و مسافرلەرگە حرمت
ايتمەك ، ابراهيم عليه السلام نىڭ صفتلىرىدۇر . قېرىقلىرى قەدىس شريف
يائىدە خەلىل الرحمن دېگەن اورىدەدۇر .

۸) لوط عليه السلام

حضرت لوط ابراهيم عليه السلام نىڭ قىزىدۇر . حضرت لوط ابراهيم
عليه السلام ايله بىرگە مصرغە و آندىن شامغە باردى ، ابراهيم عليه السلام
شامغە قايتقاندا حضرت لوط سدوم خەلقىنىڭ دىنگە اوندىرگە يېبەردى .
سدوم خەلقى آدم بالالارنىڭ اول كۈنگە قەدەر ھېچ كىم قىلماغان قىياحت
اشلىرىنى قىلالار ايدى . حضرت لوط آلارنى ايمانغە اوندىدى . اول اشلىرىنى
قىياحتتورغە يېك طەرىشىدى ، اما قومى لوط عليه السلام سوزى تىكلامادىلار .
قىياحت اشلىرىنىڭ آرتدىرا باردىلار . حضرت لوط « يارب مېنى بو ظالم خەلقنىڭ
آراسىدىن قوتقار » دېيىپ دەئا قىلدى . الله تعالى نىڭ امرى بىرلە حضرت جبرائىل

بولارنىڭ شەھەرلىرىنىڭ آستىنىڭ اوستىگە ئېيىلەندۈرۈپ ھەلاك قىلدى .
لوط عليه السلام اوزىنىڭ ايمان كىتىرگەن كىشىلەر ايله ظالملىرىنىڭ آراسىدىن
چىقىپ ، حضرت ابراهيم نىڭ يائىنى كىلدى ، عمر شريفلىرىنىڭ شۇندە
اوتكىدەردى .

۹) اسماعيل عليه السلام

اسماعيل عليه السلام حضرت ابراهيم نىڭ اوغلىدۇر . ابراهيم عليه السلام
نىڭ خاتۇنى سارەنىڭ بالاسى بولماغاچ ؛ حضرت سارە ، بالا بولماسى دېيىپ
ھاجىر اسمىلى جارىيەسىنىڭ حضرت ابراهيم گە يېرگەن ايدى . ھاجىردىن بىر
اوغلى بولدى ، اسمىنى اسماعيل قويدىلار . حضرت سارە ھاجىردىن
كۈنلەشىدى . ئانىنىڭ ايله بىرگە توراسى كىلمەدى . ابراهيم عليه السلام ،
الله تعالى نىڭ امرى ايله ، حضرت اسماعيل ايله ئاناسى ھاجىرنى مەككە گە
ايلتوب قويدى . حضرت اسماعيل مەككەدە اوسىدى . اول وقتلاردا مەككە
تېرەسىدە جەرھىم اسمىلى خەلق تورا ايدى . اسماعيل عليه السلام جەرھىم لىرگە
قاتشىدى . آلارنىڭ قىزى آلوب ، اون ايككى بالاسى دۇنياغە كىلدى . اسماعيل
عليه السلام اوزىنىڭ عبرانى بولسەدە ، عربچە سويلەشە ايدى . الله تعالى اسماعيل
عليه السلام نى يەمەن و عەرەب خەلقىگە يېغىمىر ايتوب يېبەردى . حضرت اسماعيل

قومن ایللی یل قدر ابراهیم علیہ السلام شریعتینہ اوندهدی . اسماعیل علیہ -
السلامنک بالالاری بیک کوبهیدی . قریش خلقی اسماعیل علیہ السلامنک
بالالاریدر . آنک بالالاری مکہ تیرهسنه جه یلدیلهر ، قایدہ بارسه لارده اوستون
بولدیلار . عمالقه خلقن پیرلرندن سوروب چغاردیلار . اسماعیل علیہ السلام
یوز اوتوز دورت یل عمر ایتوب وفات بولدی . قبر شریفی حجر دیگان
پیرده آناسی هاجر یاندهدر .

۱۰) اسحاق علیہ السلام

حضرت هاجردن اسماعیل علیہ السلام توغاج ، حضرت ساره بیک
قایغریغان اییدی . الله تعالی ساره گهده بر اوغل ییردی . اسمن اسحاق
قوییدی . حضرت اسحاق ابراهیم علیہ السلامغه بیک اوخشیدر اییدی . حتی
کورگان کشیلر ابراهیم علیہ السلامدن آیره آلمیلار اییدی . الله تعالی
حضرت اسحاقنی ، آناسی ابراهیم علیہ السلام سلامت وقتده شام خلقینه
پیغمبر ایتوب ییردی . اسحاق علیہ السلامنک عیص و یعقوب اسملی ایکی
اوغلی بولدی . عیص حضرت اسماعیلنک قزن آلدی و بیک کوب بالالاری
بولدی .

۱۱-۱۲) یعقوب و یوسف علیهما السلام .

حضرت اسحاقنک عیص و یعقوب اسملی اوغللاری بولغان اییدی .
حضرت اسحاق الله تعالی گه دعا قیلدی . الله تعالی عیص که بیک کوب بالا
ییردی . یعقوب علیہ السلامگه پیغمبرلک ییردی . الله تعالی یعقوب علیہ -
السلامنی کنعان خاقن حق دینگه اوندهر اوچون ییرهردی . یعقوب علیہ -
السلامنک لسقبی اسرائیل بولغانلقمدن بالالارینه و بالالارینک بالالارینه بنی
اسرائیل دیوب ئهیتلیدی . یعقوب علیہ السلامنک اون ایکی اوغلی بولوب ،
آلار آراسندن حضرت یوسفنی بیگرهك آرتق سویهدر اییدی . حضرت
یوسف بر کون توشنده ، اون بر یولدزنک ، قیاش و آینک اوزینه سجده
قیلغانن کوردی . بو توشنی آناسینه سویله گهچ یعقوب علیہ السلام بو توشندن
حضرت یوسفنک پیغمبر بولون آگلاب « بو توشکننی قرنده شلریگه
سویلهمه . شیطان ، آدملرگه دوشمان ، آلارنک کوکلینه حسد سالوب
آراکوزغه دوشماناق توشورور ، دیدی . نیچکده بولسه ، قرنده شلری
حضرت یوسفنک توشن بلدیله . آنالارینک یوسفنی آرتغراق یاراتقانن
آگلا دیلار . یوسف علیہ السلامغه حسد ایتدیله . یوسف برله قرغه چغیق
دیپ آتالرنندن صورادیلار . آنالاری رحصت ییر گاج ، حضرت یوسفنی

قرغە آلوب چقدىلاردە ، بر آولاق جىرگە آلوب باروب ، يوسفنى قيوغە
 صالحدىلار . يوسف عليه السلامنىڭ آغالارى يغلاشوب اتالارىنە قايتوب ، «
 يوسفنى بورى آشادى » دىب يالغان جواب يىردىلر . حضرت يوسفنىڭ
 كۈلمە گن يالغان قان ايله بوياب كورسەتدىلار . حضرت يوسف قيودە اوچ
 كۈن تورغاچ ، دورتنچى كۈن قيو ياننە بر كاروان كىلوب توقتادى . آلا
 حضرت يوسفنى قيودن چغاردىلار . يوسف عليه السلامنى قارارغە كىلگان
 قىرندە شلمرى كارواننى كوروب تىز گنە يوگروب باردىلاردە « بو بىزنىڭ
 قولبىز ايدى ، بىزدن قاچدى » دىب بىك آرزان حققە حضرت يوسفنى
 ساتدىلار . يوسف عليه السلام كاروان خلقى برلە مصرغە باردى . مصر پاد -
 شاهسىنىڭ مال وزىرى حضرت يوسفنى ساتوب آلوب اوزىنە بالا ايتدى . بر
 كۈن مال وزىرىنىڭ خاتونى زليحەغە يوسف خىانت قىلدى ، دىب افترا
 قىلدىلاردە گناھىز حضرت يوسفنى جىسكە يابدىلار . مصر پادشاهسىنىڭ
 آشچىسى برلە شىرتچىسىدە جىسدە ايدى . آلا بر توش كوردىلەر ،
 توشارىنىڭ تىمىرن حضرت يوسفدن صوراعاچ ، يوسف عليه السلام « بر كۆز
 جىسدن چغارلوب اصلور ، بر كۆز يىنەدن شىرتچى بولور » دىدى . حضرت
 يوسفنىڭ تىمىرى بىك توغرى كىلدى . بولارنىڭ برسى جىسدن چغارلوب

اصلدى . برسى ياكادىن شىرتچى بولدى . يوسف عليه السلام همان جىسدە
 ايدى . بر وقت مصرنىڭ پادشاهسى بر توش كوروب اوزىنىڭ عالمىردن
 تىمىرن صورادى « عالمىر توش توگىل ، ساتاشوغنە » دىدىلر . شىرتچى بو
 توشنى جىسخانەغە باروب ، حضرت يوسفكە سويلەدى . يوسف عليه السلام
 « يىدى يىل آشلىق بىك كىوب بولور ، يىدى يىل قاتى آچلىق اولور » دىدى .
 شوندىن سوڭ يوسف عليه السلامنى جىسدن چغاردىلار هم مصرنىڭ مال
 باشچىسى ايتوب قويدىلار . حضرت يوسف ئەتىكەنچە يىدى يىل آشلىقلار
 بىك ياخشى بولدى و يىدى يىل آچلىق بولدى . يوسف عليه السلام آشلىق
 بولغان يىللاردە كىوب آشلىقلارنى انبارلارغە تولتروب قويدى . شونىڭ اوچون
 آچلىق يىلدە هر طرفدن آشلىق آلمىق اوچون ، خلق مصرغە كىلە باشلادىلار .
 بو آچلىق شام طرفىندە بولغان ايدى . حضرت يعقوب اوزىنىڭ اون اوغلىن
 مصرغە آشلىق آلورغە بىبەردى . آلا مصرغە كىلدىلر . حضرت يوسف
 اوزىنىڭ آغالارن تاندى . اما آغالارى يوسف عليه السلامنى تانىمادىلار .
 حضرت يوسف « سىز نىچە قىردە شىسىز ؟ » دىدى . اون بر قىرندە شىمىز برىز
 اتابىز ياتىدە قالدى ، دىدىلر . حضرت يوسف ايكىنچى كىلگانىدە اول
 قىرندە شىكزنىدە آلوب كىلگىز ، كىلگەسە كۆز آشلىق بىرمەم دىدى . ايكىنچى
 كىلگەندە بنىامين اسمى قىرندە شىلارندە آلوب باردىلار . حضرت يوسف

آشاق بېردى ، كىتكەن وقتلارندە حضرت يوسىف ، بىر خېلە ايله بىيامىنى
آلۇب قالدى .

قىزىندە شارى نى قىدر سوزاسەلار دە بەرمەدى . آلا ر قايتۇب آتالارى
يەقۇب غايە السلام غە سويلەدىلەر ، حضرت يەقۇب صبر ايتىدى ھم اوغللارنى
يا كادان مىصر غە بەردى . مىصر غە بارغاچ يوسىف غايە السلام اوزن آغالارنى
بىلدردى . آغالارى قىلغان خىطالارنى اويالۇب ، توبە ايتۇب ، غۇ اوتىدىلەر ،
حضرت يوسىف غۇ ايتىدى . آتاسى حضرت يەقۇب نى دە مىصر غە چاقردى .
يەقۇب غايە السلام يوسىف نى آيرلغاچ ، بىغلاب كوزلارى سوقۇر بولغان ايدى .
يوسىف غايە السلام بىر كۆلمە گىن قىزىندە شارىنى بىرۇب بەردى ، آتام بونى
كوزلارنى سورتسۇن دىدى . يەقۇب غايە السلام نىل ك قوتى ايله اوغلى
بەرگان كۆلمە كنى كىيۇب يىتۇدن اول ايسىدن سىزدى ھم يوزىنە
سورتىدى دە كوزلارى آچىلدى . مۇندىن سوڭ يەقۇب غايە السلام بارچە
جىماعلرى ايله مىصر غە كىتدى . يوسىف غايە السلام يانئىدە اون يىل قىدر
تۇردى . وفات بولغاچ اوزىنىڭ وصىتى بونىچە كىنغان يىرىنە ايلتۇب آتاسى
اسحاق غايە السلام يانئىدە كۆملىدى . حضرت يەقۇب دن ايللى دورت يىل سوڭ ،
يوز يىگىرمى يىش يەشئىدە حضرت يوسىف دە وفات بولدى . يوسىف غايە
السلام نىڭ قىبر شىرفى حضرت موسى كىلگەنچە مىصر دە ايدى . موسى

غايە السلام مىصر دن چىققان دە يوسىف غايە السلام نىڭ تابوتىن آلۇب حضرت
يەقۇب يانئىدە ايلتۇب كۆملىدى .

۱۳) ايوپ غايە السلام .

اسحاق غايە السلام نىڭ عىص اسمى اوغلىنىڭ نىسلىدىن ايوپ غايە السلام
دىنياغە كىلدى . اللە تعالى آگا يىغمىر لىك بېردى . خلقنى اللە غە غە عبادت
ايتەر گە ، طوغرىلىققە ، بىر بىرىنە ظلم ايتمەسكە دعوت ايتدى . اللە تعالى
حضرت ايوپ كە كۆب مال و كۆب بالالار بېردى . بىر وقت اللە تعالى آنى
صنامق اوچۇن بالالارن اوتردى ، ماللارن ھلاك قىلدى . ايكىلر ن خىراب
ايتدى . ايوپ غايە السلام غە بىر قاتى آورو بېردى . حضرت ايوپ بولارنىڭ
بارچە سىنە صبر ايتدى . اللە تعالى آنى يەنە سلاھتە ئىزدى . ماللارن و بالالارن
يا كادان ايكى اولۇش ايتۇب بېردى . حضرت ايوپ كورگان مىشقىلر نىڭ مكا .
فاتن آلۇب توقسان اوچ يەشئىدە وفات بولدى .

۱۴) حضرت شەيب غايە السلام

شەيب غايە السلام بىك فصیح و اوتكىن سوزلى ، سويلەگان سوزلرى
بىك حكمتلى ايدى . شوڭك اوچۇن آگا خىطب الانبىا دىولدى . بىر بىرىنە

ظالم ایتکان اولچولرلرنده خیانت قیلغان ، ایکه و مدین خلقینه پیغمبر بولدی ،
آلارنی توغریاقغه اوندهدی . شعیب علیه السلام نك سوزی يك تاتلی وائری
بولسهده ، قومینه توغری یولغه کر مک نصیب بولمادی . توغریلقغه هر وقت
قارشى سورغانلقلارندن ، سو قومنی الله تعالی اوت یودروب هلاک قیلدی .
حضرت شعیب اوزینه ایمان کیتیرگان کشیلر برله مکه گه باردی . ایکى یوز
یلدن آرتقراق عمر ایتکاج وفات بولدی .

(۱۵) موسی و هارون علیهما السلام .

حضرت موسی بنی اسرائیلدن یعنی حضرت یعقوب نسلندن عمران
اسملى کشینک اوغلیدر .

بنی اسرائیل اون ایکى قبيله بولوب هر قبيله حضرت یعقوب نك بر
اوغلی نك نسلیدر . بو اون ایکى قبيله نك بارچه سینه « اسباط بنی اسرائیل »
دیب ئه یته دز . بنی اسرائیل حضرت یوسف زماننده مصرده ایدی لر .

مصر نك اصل خلقی بولغان قبطیلار پتقه تابونلار ایدی . آلار بنی اسرائیلگه
یک دوشمان ایدی . بنی اسرائیل نی یک خورلیلار ، آرد و نچار خدمتلرده
یورته لر ایدی . شونک اوچون مصردن بیره سیلری کیلمی ایدی . بنی

اسرائیل نیچکده مصردن قاچوب ، الله تعالی طرفندن اوزلرینه وعده ایتیرلگن
و بابالار نك یورتی بولغان کنعان ییرینه کیتونی تلیر ایدی .

زور کاهنلردن برسی ، اول وقت مصر پادشاه سینه (فرعون گه) بنی
اسرائیل دن بر بالا دنیاغه کیلوب ، سینک دولتک نك کیتووینه سییچی بولور ،
دیب خبر ییردی . فرعون بو خبردن بیک اثرله نوب بنی اسرائیلدن دنیاغه
کیلگن ایر بالالارنی بارسنده اوترر گه یوردی . هر ییر گه کشیلر قویدی .
بنی اسرائیلدن توغان یهش بالالارنی اوتره باشلادیلار .

شول وقتده حضرت موسی دنیاغه کیلمی . آناسی الله تعالی گه توکل
قیلوب موسی علیه السلام نی صاندق اچینه قویوب نیل صووینه تاشلادی .
فرعون نك خانونی صوده صاندقنی کور گاج ، آلدروب آچوب قارادی .
صاندق اچنده گی بالانی آلوب بیک یاراتدی و اوزینه اوغل ایتدی .

فرعون نك خاتونی بو بالانی ایمزور گه سوت آناسی ازله تدی . شول وقت
حضرت موسی نك آناسی ، اوزن بو بالانک آناسی ایکانن بلدرمیچه ، فرعون
یورتنه باررب حضرت موسی نی سوت آناسی صفتی ایله ایمزوب تریه ایته
باشلادی . حضرت موسی تمام اوسوب ییتدی . بر کون اورامده قبطیلاردن
بر کشی ایله بنی اسرائیلدن بر کشی قچقرشالار ایدی . حضرت موسی

گوردی ده باروب قبطنه بر صوقغان ایدی، قبطی شوندان اولدی . حضرت موسی فرعوندن قورقوب مدین شهرینه قاچدی . مدینده پیغمبر بولغان حضرت شعیب نك قزن نکاحلاندى . بر نیچه وقت مدینده تورغاچ خاتونى ایله مصرغه کیتدی . مصرغه بارغانده طور تاوینه اوچرادى . الله تعالی آکا پیغمبرك بیهردی و معجزه ایوب بر تایاق بیردی . هم قرندهشی (هارون علیه السلام نى) ده پیغمبر ایوب حضرت موسی غه یولداش قیلدی . ایکسن بر گه ، مصرده اللهلق دعواسنده بولغان فرعوننى هم قومن توغرى یولغه اوندهر گه و بنی اسرائیلنى مصردن آلب چغارغه بیوردی . موسی علیه السلام قرندهشی هارون علیه السلام ایله مصرغه باروب فرعون نى هم قومن توغریلق و یومشاقلىق ایله حق دینگه اوندهدیلهر . فرعون معجزه استهدی، حضرت موسی قولنداغى تایاقنى بیر گه قوینان ایدی، زور اژداها بولدی . فرعوننى تختی برله بوتارغه تلهدی . فرعون تورقوب حضرت موسی دن قورتاروون اوتندی . موسی علیه السلام اژداهانى قولینه آلمان ایدی، ینه تایاق بولدی . صوگره فرعون يك کوب سحرچیلار بیهردی . سحرچیلار بر بیر گه چغوب آغاچ و یلهرنى خلقغه یلان ایوب کورسه آ - دیلر . موسی علیه السلام تایاغن بیر گه قویدی ده اژدها بولدی .

سحرچیلارنك بارچه یلان و ییلرن یوتدی . سحرچیلار بونى کور گاج ، بارچهسى ایمان کیتردیلر . فرعون ایمان کیترمه دی . اما موسی علیه السلام دن و بنی اسرائیلدن قورقا باشلادی ، بر کون فرعون موسی علیه السلام غه بنی اسرائیل نى مصردن آلب چغارغه رخصت بیردی ، حضرت موسی ده بنی اسرائیلنى مصردن آلب چقدی . فرعون رخصت بیر گانینه يك اوکئوب آلارنك آرتلارندن کوب عسکر ایله اوزی ده چقدی . حضرت موسی بنی اسرائیل برله سوش دینگیزی یانینه کیلدیلر . حضرت موسی دینگیز گه تایاق ایله صوقغاچ ، دینگیزده اون ایسکی یول حاصل بولدی . بنی اسرائیل شول یولدان سلامت چقدیلار . فرعونده آلا آرتندان دینگیز گه کردی . لکن بنی اسرائیل چقغاجده صولار قابلاندى . فرعون بتون عسکری ایله صوغه باتوب هلاک بولدیلار . آندن صوگ حضرت موسی کنعان ییرن آلق اوچون عمالقه خلقی برله صوغشماچی بولدی ، لکن بنی اسرائیل بنز صوغشمییز دیدیلر ، موسی علیه السلام نك سوزن تکلامادیلر . موسی علیه السلام آلاغه یاوز دعا قیادی . بنی اسرائیل تیه صحراسی دیگان ییرده قرق یل آداشوب قالدیلار . هیچ بر ییر گه کیته آلامادیلار . شول وقتلار حضرت موسی طور تاوینه باردی . الله تعالی

طرفندان تورات اسملى كتاب ييرلدى . حضرت موسى الله تعالى بىرلە سويلەشدى . شوئڭ اوچون حضرت موسى غە «كليم الله» دىب ئەيتلدى . موسى عليه السلام طورده وقتدە بنى اسرائيلدن سامرى اسملى بىر منافق بوزاو صورتى ياصاب بنى اسرائيل گە «بو سزنىڭ الهكزدر» دىدى . بنى اسرائيل بوزاوغە سجدە قىلدىلار . حضرت هارون بولارنى اول اشلىرىدىن طيارغە يىك طرشدى، لىكن تىكلامادىلار . حضرت موسى طوردن قايتوب مۇنى كورگىچ يىك آچولانوب بوزاو صورتى دىكىگىزگە آتدى . آلاغە تورات شريفنى او گره تىدى . بنى اسرائيل قرق يىل تىه صحراسىندە توردىلار، بىر يىرگەدە كىتە آلامادىلار . شول يىردە هارون عليه السلام وفات بولدى . حضرت موسى بنى اسرائيلنى يوشع عليه السلام غە تابشروب تىيە صحراسىندە كىتەنغە ياقىن يىردە اوزى دە وفات بولدى .

(۱۶) يوشع عليه السلام .

حضرت موسى دن سوڭ اورنىنە يوشع عليه السلام پىغمبىر بولدى . حضرت موسى عليه السلام دن سوڭ بنى اسرائيل نى چولدىن چىعاروب شريفە صووينڭ يانىنە كېتىردى . شريفە صووندى كوپر هم كىمە يوق ايدى .

حضرت يوشع نڭ معجزه سى بىرلە شريفە صووندىن كىچىدىلر و اريحا شىهرن آلدىلار . بنى اسرائيل چولدى يورودن قوتلدىلار . بابالارىنىڭ ايلسى بولغان كىنغان يىرىنە كىلدىلر . يوشع عليه السلام بنى اسرائيلگە يىكرمى سىگىز يىل حكىم ايتوب تورغاندىن سوڭ وفات بولدى .

(۱۷) اشموئىل عليه السلام .

بنى اسرائيل خلقى اون ايكى قىبىلە بولوب هر قىبىلەنڭ اوزىنە مخصوص بىر رىيسى بولا و شول رىيس طرفىدىن اداره قىلونا ايدى . بىر رىيسلر گە حاكىم لار و بولارنىڭ اداره ايتوب تورغان زمانلارىنە «حكىم دورى» دىب ئەيتولەدر . بولار هر نى قدر آيرىم، آيرىم واقى حكومتلر گە بولنوب يەشەسە لەردە، خارجدىن بىر دوشمان چىقسە بارسى بىر گە جىيىلوب آرالارنىدىن بىر قوماندان سايلاب، اوستلرىنە كىلىگان دوشمان نى اوزلردىن يىبەرلەر ايدى . موندان باشقە بنى اسرائيل قىبىلەلرى آراسىندە دىنى و روحانى بىرلىك يىسك قوتلى ايدى . چونكە يوشع عليه السلام بىر لوطنىڭ شىمال طرفىداغى «شىلو» قىصبە سىن بتون بنى اسرائيل خلقى اوچون روحانى مەركىز ايتوب پاصاغان ايدى . دىنى و مقدس بولغان نرسەلرنىڭ هر قايسى اوشبو شىهر گە

قويغان ایدی . شول سببلى زور بهيره مله رده بنى اسرائيل نك بتونسى شونده
جیلوب عبادت قیلالار و قربان چالالار ایدی . و بر برسى بله ن کورشوب
آرالارنداغى، قرنده شلك مناسبتلرن يا گارتالار و آرتدرالار ایدی . بتون
بنى اسرائيل خلقى اوچون رئیس روحانى ده بر گنه ایدی ، حکام دورى
بنى اسرائيل نك آرض موعود گه (کنعان پیرینه) باروب اورناشقاندىن
باشلاب، دورت يارم عصر دن آرتنراق مدت دوام ایته، و شول مدت اچینده
اون دورت قدر حاکم کیلوب کیته . بولارنك برنجیسی يوشع و ايسك
آخرغیسی اشموئیل علیه السلاملاردر . (اشموئیل علیه السلام) اون بر ییل
بنى اسرائيل نى اداره قیلوب تورا . مونك زمانده بنى اسرائيل خلقى
اوزلرینه غالب بولغان عمالقہ قومندن اوچ آلور اوچون اشموئیل علیه السلام
دن بر پادشاه صایلاب قويونى اوتتەر . اولده قبول ایتوب بنیامین قبیله سنی
دن «طالوت» دیگان کشینی پادشاه ایتوب صایلی اشبونك بله ن بنى اسرائيل
ده حکام دورى بتوب یا گا بر دور باشلانا، که موگا «ملوک دورى» دیب
یتوله .

(۱۸) داود علیه السلام .

بنی اسرائیل حاکم لرن دن اشموئیل علیه السلام زمانده بنی اسرائیل

عمالقہ خلقى ایله صوغشماق اوچون بر کشینی باش ایتوب قويونى تله دیلر .
حضرت اشموئیل الله تعالی نك امرى بوینچه طالوت نى باش ایتوب قويدى .
صوگره طالوت فلسطینغه باردی ده عمالقہ عسکرینه قارشى توردیلر .
عمالقہ نك باشى جالوت اسملى بر قوتلى کشى ایدی . طالوت نك عسکرنده
داود علیه السلام بار ایدی . حضرت داود جالوتنى اولتردى ، جالوتنى
اوتر گهچ ، بنى اسرائيل آراسنده مشهور بولدى . حضرت داودقہ خلققنك
محبتى آرتدى . طالوت بو اشکه کونله شدی . داود علیه السلام نى اوترمه ک-
چى بولدى . حضرت داود صاقلانوب قوتولدى . آندان صوگ صوغش
آراسنده وفات بولدى . بنى اسرائيلنك اونبر قبیلهسى طالوت اوغلینه ، يهوده
قبیلهسى حضرت داودغه ایهردیلر . اشموئیل علیه السلام وفات بولغاچ داود
علیه السلام گه پیغمبرلك کیلدى . طالوت نك اوغلینه ایهر گهن اون بر
قبیلهده حضرت داودغه ایهردیلر . حضرت داودغه الله تعالی طرفندان زبور
اسملى کتاب کیلدى . داود علیه السلام پیغمبر هم بنى اسرائيلنك حکمداریده
بولدى . اوز زمانده، قدوس شریفنى پایتخت ایتدی . حلب، عمان آندن
باشقه کوب شهرلر گه حکم ایتدی . حضرت داود یسک گوزهل تاوشلی
ایدی . تاوالارده صحرالارده زبور شریفنى او قیدر ایدی . ایشکان کشیلرنك

هوشلری کیتەدر ومبارك قوللارنده تيمر بالاوز کبی يومشارادر ایدی .
 بر کون روزه توتوب بر کون آشیدر ایدی . حاکم بولوب تورغان وقتنده
 آتاده بر کوننی حکومتکه، برسن خاتون و بالالارینک اشینه، برسن خلقغه
 وعظ ئەترگه، برسن سیاحتکه، برسن الله تعالی دن قورقوب یغلارغه
 یدلگوله گلن ایدی . قدوس شریفده بیت المقدس نی یاصی باشلادی، فقط تمام
 ایته آلمای قرق یل حاکم و یغمبر بولوب، یتیمش یهشنده وفات بولدی .

۱۹) سلیمان علیه السلام .

سلیمان علیه السلام ده آتاسی داود علیه السلام کبی یغمبر هم حاکم
 ایدی، آتاسینک وصیتی بونچه بیت المقدس نی ییدی یلده تمام ایدی .
 شرق و غرب یاقلارنده بیک کوب مملکتنی آلدی . حکومتی بیک زور
 بولدی . یمن ده حکومت ایتکان مشهور بلقیس حضرت سلیمان ایله کور -
 شوب سلیمان علیه السلام گه ایهردی . سلیمان علیه السلام ده آتاسی کبی
 قرق یل یغمبر بولوب تورغاچ آتمش یهشنده وفات بولدی . اوزینک وفاتی
 صوگنده اورنینه اوغلی رضیعام تخت گه اوپردی . لکن مونک قول
 آستده بنی اسرائیل ناک یهودا و بنیامین اسملی ایکی قبیلهسی گنه بولوب،
 قالغان اون قبیله سلیمان علیه السلام ناک خاص خادملرندن بولغان یوربنام

اسملی ذات غه ایهردیله و آکا بیعت ایقیدیلر . شولای اتوب بنی اسرائیل
 ایکی حکومت که بولندی . برسینه «یهودا»، ایکنچیسینه «بنی اسرائیل»
 دولتی دیولدی .

یهودا دولتی ناک پای تختی قدس شریف بولوب، پادشاهلاری ده
 سلیمان علیه السلام ناک بالالارندن قویولا ایدی . و بولارنک حکومتلرینه
 خلق ده یاخشی کوز بلهن قاری ایدی . اسرائیل دولتی ناک پای تختی
 «نابلس»، صوگره «سامریه» شهری بولدی . یهودا دولتی ناک حالی
 اسرائیل دولتینه قاراغانده کوب یاخشی ایدی . اسرائیل دولتی آراسینه
 تورلی بوزوقلقلار کروب حتی بارا بارا پت پرستلک گه قدر باروب یتیدیلر .
 موسی علیه السلام ناک شریعتن تمام اونوتیدیلر . «یعل» اسملی پتقه تابنا
 باشلادیلار . بو وقتلارده اوزلرن توغری بولغه کوندررو اوچون الله تعالی
 طرفندن کوب یغمبرلر ده یبهردی . آلا بنی اسرائیل ناک حاللرن
 توزه تور گه بیک طرشدیلار، لکن اوگوت و نصیحتلرن طکلانا آلمادیلار،
 نهایت الله تعالی اوستلرینه آئوریه دولتن مساط ایدی . آئوریه حکمداری
 بولغان سالمانسار بتون اسرائیل دولتن تالاب خراب ایتوب کیتدی . الوغلارن
 خراسان طرفلارینه یهروب، اورنلارینه آئوریلردن : کلدانیلردن بیک کوب

خلاق كيتروب اوطورتىدى . شول وقت بنى اسرائيل نىڭ قاچوب قوتولا
 الغانلارى يهودا دولتىنە باروب صيوندىلار . شول رەوشلى اسرائيل دولتى
 بتوب، حكومت يالغز يهودا دولتىگنە بولوب قالدى . يهودا دولتى اسرائيل
 دن سوڭ تاغىن ۱۷۱ يل قدر قالب دوام ايتدى . لىكن بو دولت آراسىندە
 سوڭ تەبا اخلاقسزلىق تارالا باشلادى . الله تعالى نى اونوتوب، پىغمبەرلەر
 قوشقان يولدىن آيرىلدىلار، تورات بلەن عمل ايتونى قويدىلار . نەھىت
 بولارغەدە بابل حكمدارى بخت نصر مسلط بولوب، دولتىن تاراتتى .
 قدس شريف نى آلوب بيت المقدس نى خراب ايتدى . بنى اسرائيل نىڭ
 بر قدرسن اوتروب، قالغانلارنى اسير ايتوب بابل شەرىنە يەردى .

(۲۰) الياس عليه السلام

حضرت الياس بنى اسرائيلگە پىغمبەر بولدى . اول وقتدە بنى اسرائيل
 حق يولدىن چىققان ايدى . بەلبىك حاكىمى ياساتقان بەل اسىندە گى بر پتە
 تابىلار ايدى . حضرت الياس آلارنى بىك كوب وعظ نصيحت قىلدى .
 مەجىزەلەر كورسەتتى اوشانمادىلار . الياس عليه السلام نى بىك اذا و جفا
 قىلدىلار . حضرت الياس بر كون بولارنىڭ آراسىدىن چىغوب بر تاوغە
 باروب يالغز تورماقچى بولدى . الله تعالى اول قوم نىڭ مملكتلردىن بر كىتى

آلدى، بىك قاتنى آچاق بولدى . بو قوم الياس عليه السلام نى ازەب
 باردىلار، آڭا بىك يالواردىلار . حضرت الياس دعأ قىلدى، الله تعالى
 بوبلانى اوستلردىن كوتەردى . همان الياس عليه السلام غە اوشانمادىلار ،
 حضرت الياس بو خالقدىن بىك يالغز، آلارنىڭ ايمانە كىلووندىن اميد
 كىسوب آرالاردىن چىقىدى ، ياڭادىن يالغزلىقنى اختيار قىلدى .

(۲۱) اليسع عليه السلام

حضرت الياس اورنىنە اليسع عليه السلام قالدى . خلقنى وعظ نصيحت
 قىلا باشلادى . اليسع عليه السلام گە پىغمبەرلىك كىلدى . پتە تابونا تورغان
 بنى اسرائيل نى موسى عليه السلام نىڭ شريعتىنە اوندەدى، كوب يىللار
 قومنى اصلاح قىلورغە طرشدى، بىك كوب وعظ و نصيحتلەر قىلدى، فقط
 قومى آنىڭ سوزىنى تىڭلامادىلار . آرالاردىن بر نىچەسى گنە ايمان
 كىتورسەدە سوڭرە آلار دە دوندىلەر، الله تعالى آلارنىڭ اوستىنە آتورىيە
 دولتىن ايرىكلى قىلدى .

(۲۲) يونس عليه السلام

يونس عليه السلام نىنوا خلقىنە پىغمبەر بولدى . آلارنى حق دىنگە

چاقردى . بولاردن فقط ايكى كشي ايمان ايتوب باشقەلارى اوشانمادىلار .
 يونس عليه السلام، الله تعالى طرفدن سزگە عذاب كېلەچك ديدى . اوزى
 آرالارندن چغوب كيتدى . دجلە صوى ياندى بر كېمە گە كشيلىر اوتورغان
 ايدى . يونس عليه السلامده آرالارنى اوتوردى . اما كېمە اورتىدىن
 قوزغالمادى . كېمەدە گى كشيلىر، آرابزده بر گناھلى كشي باردى، شونىڭ
 اوچون كېمە بىز اورتىدىن قوزغالمىدىر دېب قورغا صادىلر . قورغا حضرت
 يونس گە چىقتى . يونس عليه السلام الله تعالى دن اذىنىز قومى آراسىدىن
 چغوب خطا قىلغانلغىن بىدى ، اوزى دىگىزگە توشدى، الله تعالى نىڭ امرى
 بوينچە آنى شوندى بر بالق يوتدى . يونس عليه السلام قىلغان اشىنى يىك
 اوكتوب توبە ايتدى . الله تعالى توبە سىن قبول ايتدى . بالق دىگىزنىڭ
 چىتىنە چغاردى . يونس عليه السلام نىڭ خلقى الله تعالى دن عذاب كېلەچك .
 نى آڭلادىلار، گناھلارنى توبە ايتدىلر، الله تعالى نىڭ عذابىدىن قوتلدىلار .
 حضرت يونس نى شەرگە آلوب كېلدىلر، حضرت يونسنىڭ كورسەتكەن
 توغرى يولدىن بر نىچە وقت آيرلمادىلار .

۲۳) اشعيا عليه السلام

يونس عليه السلام دن سوڭ بىنى اسرائيل آراسىدى يارامى تورغان اشلىر

كەتوبەيدى، حضرت اشعيا عليه السلام بولارنى دىيا و آخرت عذابى ايله
 قورقتى . اگرددە پتلازغە تابىسە گىز، موندى ناچار اشلىر قىلسە گىز
 الله تعالى نىڭ عذابىنى اوجورارسىز ديدى . حضرت اشعيا وعظندە عيسى
 عليه السلام نىڭ و محمد عليه السلام نىڭ كېلۈون و صفاتلارنى و بنى اسرائيل .
 نىڭ پىغمبەرلىرىنى اذا و جفا قىلۇلارنى بىلدىرى و كېلەچەككە بولاجىق اشلىرىدىن
 خىبر بىردى . بنى اسرائيل اشعيا عليه السلام نىڭ حق سوزىنى اوشانمادىلار .
 اشعيا عليه السلامنى پىچقى ايله اورتىلاي كېسىدىلر .

۲۴) ۲۵) عزيز و دانىال عليهم السلام

بنى اسرائيل كوب تورلى نچار اشلىردە بولدىلار، اوزلارنى توغرى يولغە
 اوندى گان پىغمبەرلىرىنى اذا و جفا قىلدىلار، اوتردىلر . شرىقتىن طش اشلىرىنى
 كوب اشلىدىلر . الله تعالى آلازغە بابل شەرنده حكىم ايتوچى بخت نصرنى
 ايركى قىلدى . بخت نصر بنى اسرائيل دولتىن بتروب قدس شرىقتىن آلدى
 (۱) و بيت المقدسنى خراب ايتدى . بنى اسرائيلنىڭ الوغلارنى اسىر آلوب
 بابلگە كىتوردىلار . بولار آراسىدى عزيز ايله دانىال عليهم السلام بار ايدى .

(۱) بنى اسرائيل دولتىنىڭ ايك زور وقتى سليمان عليه السلام زمانىدى ايدى .
 سليمان عليه السلام حقدە ئەللە نىقدر حكايەلر سويلەنە ؛ ابن خلدون . ايكى يوزمك
 عسكرى بار ايدى ، دېب يازا .

آلدندە حضرت يحيى نى بوغازلاتدى .

(۲۸) عيسى عليه السلام

زكريا عليه السلام نىڭ خاتونى بولغان ايساغ نىڭ قز قەردەشى حننە
عمران اسملى كىشى نىڭ خاتونى ايدى . بو خاتون كىوب وقتلار بالا
توغدوماغاچ الله تعالى دەن بالا صورادى . ئەگەر بر بالا بېرسە ، بيت المقدس
نىڭ خىدمەتچىسى ايتەرمەن دىب نذر ئەيتدى . الله تعالى آنىڭ دعاسى قىبول
ايتوب بر قزىردى . مۇنىڭ اسمى مەرىم قويدىلار ھەم بيت المقدس كە
كىتروب قويدىلار . مەرىم بيت المقدس دە زكريا عليه السلام تەربىيەسىدە اوسە
دى . كۈنلەردەن بر كۈن الله تعالى نىڭ امرى بىرلەن حضرت جبرائىل مەرىم نىڭ
يەتكەندەن اوروب و الله تعالى نىڭ تەقدىرى بىرلەن مەرىم يۈكلى بولدى . قارتايغان
كۈندە زكريا عليه السلام نىڭ خاتونى ايساغ دەن يحيى عليه السلام دىيىغا
كىلدى و آلتى آيدان سوڭ حضرت مەرىم دەن عيسى عليه السلام توغىدى .
يەودلر حضرت عيسى نىڭ آتاسى طوۋوۋىنە آچولاندىلار . مەرىم خەندە يارامى
تورغان سوزلەر سويلەدىلەر . مەرىم اوزىدە بىك قاغردى . ئەمى خدائىم بو كۈل
نى كۈرگەنچى ، ئولوب اسمم اونوتولغان بولساچى دىدى . يەودلەر كىلەوب
آنى شەكەلدەدىلەر . آتاك آناڭدە ياخشى كىشىلەر ايدىلەر . نىندى ناچار اشەلە .

دەكەسىن دىدىلەر . حضرت مەرىم بېشىكەدە گى عيسى غە اشارت قىلدى . عيسى
تلكە كىلەوب « مەن الله تعالى نىڭ قولى و يىغەبىرىمەن ، الله تعالى مېڭا كىتاب
يىردى و يىغەبىر ايتدى ، قايدا بارسامدە مېنى مەبارك قىلدى ، مېڭا نەماز
اوقوب زكات يىرورگە و آنامە حرمت ايتەرگە قوشدى . مېنى آزغن قىلما .
دى ، دىدى . بولاي بىر نېچە كۈنلەك بالا نىڭ سويلەۋىنە يەودلەر عىچكە قالدى .
لار . حضرت مەرىم گە تىمەدىلەر . شولايدا يەودلەرنىڭ شەكە و ضررلارنىدان
صاقلانۇ ئۈچۈن حضرت مەرىم اوغلى عيسى عليه السلامنى آلب قەردەشى
حىب النجار ايلە مەصرغە باردى . ۱۲ يىل مەصرە تورغاچ آلا نەسىرە اولىنە
كىلدىلەر (اوشبو اول اسمى بىرلەن حضرت عيسى غە ايمان ايتۈچىلەر گە
نەسارى دىب ئەيتەلەر) . حضرت عيسى اوتوز يەشىنە يىتكەچ يىغەبىر بولدى .
الله تعالى اگا انجىل اسملى كىتاب ايدىردى و شونىڭ بويىچە خەلقلارنى دىنگە
ئۈندەرگە يىوردى . الله تعالى حضرت عيسى گە كىوب مەجزەلەر يىردى .
حضرت عيسى كىوب ئولكلەرنى ترگزدى . آناسىدان سوڭر بولوب طوغان
كەشەنك كۈزلەرن آچدى ، سو ئۈستىدە باطمىچە آلاب يورودى و مۇندەن
باشقە دەخى كىوب مەجزەلەر كۈرسەتدى . شولاي بولسەدە حضرت عيسى
گە بارى اون ايكى كىشى گە ايمان كىتەردى . بو اون ايكى كىشىگە
حوارىون دىلەر . عيسى عليه السلام حواريون الله يەشەن يەشەن اولطرشوب

آلارغه ایمان و ایزگیلک لهر ئو گره ته ایدی . یهودلەر هر وقت عیسی عه م نی اوترور گه قصد ایئوب یوریلەر ایدی . بر کیچنی حضرت عیسی حواریون برلن بر گه اولطرشقان وقتده آلارغه سزئک بر کز بو کیچه تاك بلنمه سیده ن ئك ته هج قچقرغاندان صوگ پیغمبرلگمنی انکار ایتەر و یهودیلهرده ن آزغنه آقچه آلب مینی ساتار دیدی . هه م شولای بولدی . حواریون ده ن شمعون (یودا) اسملی یهود، یهودیلردن آزغنه آقچه آلب آلارغه حضرت عیسی نك قای اورئنده ایکنن سویله دی .

یهودیلهر حضرت عیسی نی اوترور گه باردیلار . الله تعالی عیسی علیه السلام نی کوککه کوتهردی . یهودیلهر حضرت عیسی نك اورنن گورسه توچی شمعوننی عیسی علیه السلام دیب اویلاب شمعوننی اوزن طوتوب آصدیلار . حضرت عیسی نی اوتردك دیب ساتاشدیلار . اما الله تعالی حضرت عیسی نی حضرت ادرس کبی یوغاری (کوککه) کوتهردی دنیا بلاسنده ن قوتقاردی .

عیسی علیه السلام نك عبرانیچه اسمی ایشوغ، یسوع دور . عیسی عه م گه مسیح دیب ئه یته لهر مبارک دیگهن سوزدور . عیسی عه م کرککه کوتهرلگهنده ن صوگ حواریون تارالوب، بر نیچه زماندان صوگ حواریون

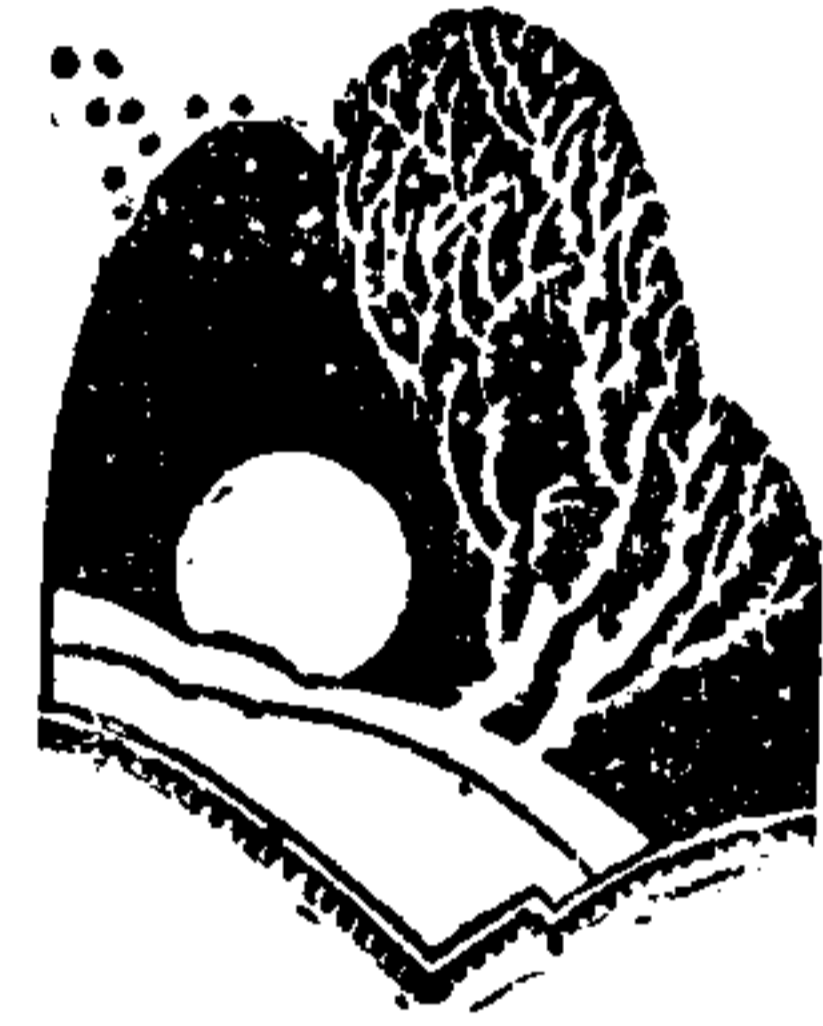
تارالوب بر نیچه زماندان صوگ حواریون ده ن متی، مرقس، لوقا و یوحنا اسملی دورت کشی اویلاب ایسلهرینه توشکهن قدر قیاب دورت انجیل یازدیلار . و آنی دنیاغه تاراتدیلار . نصاری سیکسان یل حضرت عیسی نك شریعتی بو نیچه عمل قیلوب طورسالاردا ازاقدان بولس اسملی بر یهودی نصاری عالماهرنده ن نسطور، یعقوب و ملکا اسملی کشیلهرنی چاقروب برسینه عیسی علیه السلام ئولکنی تر گزدی . شوگا کوره اول ته گری . دور دیب ایکنچیسینه ته گری نك اوغلی دور دیب اوچنچیسینه اول کوککه آشمادی . جیر یوزنده یه شرنوب یوریدور دیب و هه ر بر یینه مینی عیسی کوندردی دیب سویله ب نصاری نی آزدردی .

انجیل کتابنده صوگهنده ن اونوتدیلار و یا گیده ن یازغانده اوز گهره - دیلهر و عیسی علیه السلام حقنده آنی خداینك اوغلی دیب یا گیش اعتقادقه کردیلهر .

قیامت کونی یقینلاشقاچ عیسی علیه السلام جیر یوزینه اینه چهک و دنیا داغی خاقلارنی طوغری بولغه چاقراچاق و اخیر زمان ییغمبری محمد علیه السلام نك شریعتی برلن عمل قیلوب یا جوج و ما جوج نی و دونظر - لارنی قروب بره چهک . کریست لارنی جیوب سندراچاق دجال ملعونلی

ئولترەچەك و جىر يوزندە ۴۵ يىل طوروب وفات ايتەچەك و پىغمبرمز محمد
عليه السلام نىڭ قبرى ياتىنە كۈملەچە كىدور .

昭和六年七月十二日 印刷
昭和六年七月二十日 發行

タリヒ、アンビヤ
(定價金五十錢)
不許複製

發行兼印刷者
右代表者

東京府下代々木富ヶ谷一四六一番地
東京回教徒印刷所
クルバンガリー

編輯者
右代表者

東京府下代々木富ヶ谷一四六一番地
東京回教學校
クルバンガリー